

mänt service-inriktad verksamhet med helhetssynen som en bärande princip. En personligt förordnad barnavårdsman strider också mot denna helhetssyn där det förutsättes att en tjänsteman skall handlägga samtliga ärenden oavsett vilken karaktär den sociala problematiken kan ha.

Socialvården bör svara för en utökad föräldraservice som riktar sig till olika föräldrakategorier. Det är av vikt att man därvid får personella resurser så att information och rådgivning kan givas med tillgång till erforderlig expertis och utan långa väntetider.

Sammanfattningsvis är det föreningens uppfattning att den helt föräldrade barnavårdsmanlagstiftningen grundligt bör reformeras.

Av såväl principiella som administrativa skäl bör inte enbart de personliga förordnandena utan hela

barnavårdsmaninstitutionen som företeelse upphöra. Ingen särskild utredning torde behöva belastas med att redigera den legala ramen för fastställande av faderskap, upprättande av avtal om underhållsbidrag etc. Barnavårdsnämndens ansvar och beslutsordning, reglerna för godkännande av erkännande/avtal etc. torde inte vara så komplicerade att hela frågan behöver utredas. Den kommunala socialvården och de människor den är satt att hjälpa och bistå blir mest lidande av en tidsutdräkt.

Föreningen Sveriges socialchefer delar således de värderingar och synpunkter som framföres i de här aktuella motionerna och förordar en snabb departementsutredning som kan leda till att lagförslag kan föreläggas 1970 års höstriktsdag.

Red. Sten Söderberg

Arbeterskyddet ses över

En allmän översyn av arbetarskyddslagstiftningen skall göras av sju sakkunniga tillkallade av socialministern. (Bemyndigande 20.2 1970). Rättschef Gunnar Danielson är ordförande. Övriga ledamöter: metallarbetare Sivert Andersson, förbundsjuristen Kerstin Gustafsson, TCO, ombudsman Leif Kjellstrand, LO, direktör Gunnar Larsson, Sveriges pappersindustriförbund, direktör Gunnar Lindström, SAF, och generaldirektör Otto Westling, Arbeterskyddsstyrelsen, meddelar *Från departement och nämnder.*

Grundläggande regler om arbetarskyddet finns i dag i arbetarskyddslagen av år 1949 (1949:1). Kompletterande föreskrifter återfinns till största delen i arbetarskyddskungörelsen (1949:208). För arbetarskyddet betydelsefulla bestämmelser finns desutom i en rad andra författningar, bl a byggnadsstadgan, brandlagen, strålskyddslagen, giftförordningen samt författningarna om brandfarliga och explosiva varor.

Under den period av drygt tjugo år som arbetarskyddslagen varit i kraft har utvecklingen i socialt, tekniskt och ekonomiskt hänseende gått mycket snabbt. Detta har fått återverkningar på faktorer som är av betydelse för hälsan och säkerheten i arbetslivet heter det i direktiven.

Rationaliseringar, mekaniseringar och strukturförändringar har skapat en i många avseenden förändrad risksituation för arbetstagarna. Undersökningar som företagits av Landsorganisationen har visat att större delen av arbetstagarna upplever oro och osäkerhet inför hälsorisker på arbetsplatserna.

Nya yrkesfaror har tillkommit bl a som en följd av nya ämnen, tillverkningsmetoder, maskiner och anläggningar. Det har också skett en utveckling mot ökad arbetstakt, ökad utbredning av skiftarbete och nya former för arbetstidsförläggningen.

Ökade kunskaper om yrkeshygien och arbetsmedicin mm har samtidigt gjort det naturligt att

vidga arbetarskyddets ansvarsområde avsevärt.

Uppgiften för arbetarskyddet kan inte numera anses på samma sätt som förr begränsad till övervägande tekniska frågeställningar. De yrkeshygieniska och medicinska problemen på arbetsplatserna kräver stor uppmärksamhet. I enlighet härmed blir det i betydande utsträckning en angelägenhet för arbetarskyddet att beakta arbetstagarnas hela hälsosituation. Den nya produktionstekniken aktualiserar också i allt högre grad en skärpt övervakning från arbetarskyddets sida av att arbetslokaler, maskiner, arbetsmetoder och andra arbetsmiljöfaktorer anpassas till den mänskliga arbetskraftens fysiska och psykiska förutsättningar.

TCO om miljövården

När TCO:s nybildade ingenjörsoch naturvetarråd som ersätter det sedan 20 år tillbaka verkan- de ingenjörsrådet hade sitt första årsmöte i början av mars beslöt man att inrikta verksamheten på problemen teknik—människa—miljö. Problemen skall främst behandlas från fackliga aspekter

i syfte att belysa teknikern—naturvetarens roll och ansvar mot bakgrund av den pågående miljödebatten, skriver *TCO-tidningen* (5/70).

Under hösten kommer rådet att ordna regionala konferenser kring miljöfrågorna för att skapa debatt och få underlag för fortsatt arbete. I årsmötesprogrammet ingick ett besök vid Atlas-Copco i Nacka där direktör Foke Marmstål, byggnadsentreprenörföreningen, talade om de missförhållanden som i dag råder på byggarbetsplatserna:

Byggnadsindustrins arbetsforskningsstiftelse har gjort en undersökning bland byggnadsarbetare i Skaraborgs län som visade att bara 27 procent hade normal hörsel. 22 procent var svårt bullerskadade och 44 procent hade låtta bullerskador. Betongarbetarna är värst utsatta: av dem var 75 procent skadade av buller från olika betongmaskiner.

Folke Marmstål:

— Vi måste kräva att speciellt de maskiner som används för bearbetning av betongen måste göras mer tystgående. Det finns nu ljudisolerade kompressorer men vad skall man göra med de gamla som har en ekonomisk livslängd på 7—9 år?

— Ett sätt är att vid långvarigt arbete bygga in dem i en kur. Det kan man göra ganska effektivt med de moderna isoleringsmedel som finns i dag. Numera finns det fabrikstillverkade kompressorer i modulsystem.

Det arbetsprogram TCO:s ingenjörs- och naturvetarråd antagit innebär att man skall belysa den enskilda naturvetarens och teknikerns arbetsförhållanden som skapare, utvecklare och användare av ny teknik. Den enskildes roll i yrkesfunktionen skall ställas i relation till yrkesetiska värderingar och kravet på samhällsansvar.

Det tas allt flera initiativ av enskilda och organisationer för att komma till rätta med våra miljöfrågor, särskilt inom arbetslivet. Statens naturvårdsverk (som har fel namn) låter sig praktiskt taget dagligen akterseglas. Därifrån duggar initiativen glest som regn över Sahara.

Offentlighet eller inte

Det är en mycket gammal stridsfråga mellan massmedia och vetenskapsmän om hur mycket av de senares arbete som bör offentliggöras. Särskilt med medicinare har det tidvis kommit till mycket häftiga principdiskussioner, även om tongångarna från ömse håll på senare år har varit lite försonligare. Detta beror på att attityden på läkarhåll i stort sett har förändrats. Delvis kan detta förklaras av att en del tidningsredaktioner har fått kompetenta medicinska medarbetare. Utan att pricka någon av de andra enskilda dagstidningarna är det rättvist att nämna Arbetet i Malmö och Svenska Dagbladet och Expressen i Stockholm som har föredömligt skickliga medicinska reportrar. Även tv har sakkunnigt folk som sköter den medicinska bevakningen.

Det är numera förlegad läkaretik att tiga om allt och visa allt vad massmedia heter kalla handen. Men det innebär inte att det fortfarande inte behövs gott omdöme och urskillning hos läkare och medicinska forskare då de släpper in massmedia.

Det finns en typ av journalistik som fortfarande är skadlig. Det är den överdrivet optimistiska rubriksättning som aldrig så sakkunniga medarbetare stundom inte råder över. Nästan varje nyhet om cancerforskning får någonsans rubriken "Cancers gåta löst". Resultatet blir förhastade och överdrivna förhoppningar hos de sjuka och deras anhöriga, som sedan förbyts i dubbelt missmod då de får ett mera nyanserat och sakligt besked.

Nyligen visades i tv en hjärnoperation på en svårt cp-skadad yngling. Arbetet, av alla tidningar, flaggade på ettan med jätterubriken "Hopp för cp-sjuka". Den var korrekt men den var ändå på något sätt fel. Professor Lars Leksells metod är ytterst

lovande men i ingressen hette det:

I går kväll visade TV programmet Rapport en unik hjärnoperation av en svårt cp-skadad yngling. Operationen är den andra i sitt slag i Europa och den enda i världen som utfallit med positivt resultat. Patienten, 19-åriga Göran, opererades för endast en vecka sedan av specialistteamet professor Lars Leksell och docent Göran Meyersson vid Karolinska sjukhuset i Stockholm.

I dag skrivs Göran ut från sjukhuset!

Han får åka hem med en förbättrad rörelseförmåga! Men tyvärr, alla cp-sjuka: operationen ingick enbart som ett led i den inledande forskningen på området. Läkarvetenskapen har varken tid, plats eller tillräcklig erfarenhet för rutinmässiga operationer av detta slag på många år ännu.

Texten är förebildlig, men som synes berättigar den inte till några stora löften. Det är en viktig kontaktfråga läkare—journalister att lösa problemet om den överdrivna rubriksättningen. Båda parter är nog samarbetsvilliga bara man kan få varandra att förstå respektive synpunkter. Om bara man kan lära sig att ta hänsyn till de sjukas psyke.

Valfrihet för handikappade

Integration är en starkt laddad term inom handikappområdet. Ett politiskt slagord med god möjlighet att komma till användning inom handikappverksamhet är *valfrihet*, skriver *Information om rehabilitering* (2/70).

Integration måste bäras upp av en individuell önskan att bryta sig ur en åtminstone kvantitativt trängre ram för att nå en större kontaktyta med människor, händelser och miljöer. Integration kan däremot inte beteckna en generell målsättning, avsedd för alla enskilda handikappade, dikterad av oss direktörer, ombudsmän och funktionärer inom handikappområdet. Vi får inte bli nya förmyndare för en grupp, som länge nog haft auktoriteter, som tänkt och vetat och tyckt och ansett för den. Alltså: integration

i det stora för de handikappade, som önskar detta avseende skolor, arbetsliv, privatliv etc. För den som vill ha andra former av tillvaro baserad på mindre omväxling, mindre risktagande och på kretsen av likasinnade, bör möjlighet beredas härtill.

Detta kräver en attityd som tar mer hänsyn till vad det handikappade barnet och dess anhöriga önskar ifråga om specialskola eller vanlig skola, vilket språkligt kommunikationsmedel den döve vill använda, vilken bostadstyp den rullstolsbundne önskar använda etc. Detta leder till frågan om *valfrihet*, som aldrig kan bli fullständig men som kan stå som ett mål för handikappade, liksom för andra medborgare.

Man kan främst konstatera, att valfriheten för handikappade inom vissa sektorer är särskilt begränsad. Finns möjlighet att skapa större valfrihet? Även om svårigheterna är stora finns ett par faktorer att beakta:

Differentierad service. Den handikappade konsumenten av sådana specialtjänster från lokala enheter med allmän, mer frekvent service bör ha kanaler till mera specialiserade centra, när komplicerade och mindre frekventa servicebehov föreligger.

Konsumentinflytande. Den handikappade konsumentens inflytande på hela rehabiliteringsservicen och handikappvårdens apparat är ett instrument som måste kanaliseras och utnyttjas, som en bevakande, korrigering och uppbyggande faktor på alla nivåer av denna process.

En sådan inriktning mot viss ökad *valfrihet* är det första steget för att ge möjlighet till *integration* i storsamhället. Om man vill utnyttja denna möjlighet för sådan integration eller inte, är en fråga för den enskilde att avgöra.

Det är roligt att reaktionen mot förmyndandet kommer från rätt håll. Det är Karl Montan som har skrivit artikeln.

Ett svenskt rekord

Sverige är det säkraste landet i världen för födande kvinnor, visar en statistisk översikt från

36 länder som har sammanställts av Världshälsoorganisationen (WHO). Översikten omfattar åren 1951—53 och 1966 och visar att moderskapsdödligheten i Sverige under denna period minskade från 69,0 dödsfall per 100.000 födselar till 11,3 per 100.000.

Även om Sverige redovisar de lägsta siffrorna framgår det av materialet, att moderskapsdödligheten har minskat radikalt i alla de redovisade staterna, som inkluderar både i- och u-länder.

Med moderskapsdödlighet avses dödsfall som inträffar i samband med havandeskap, förlossning samt sängliggande efter födseln.

WHO-undersökningen visar emellertid också, att barnsängsdödligheten fortfarande är mycket stor i utvecklingsländerna där endast en minoritet av mödrarna har tillgång till kvalificerade barnmorskor och annan mödrvård.

Överallt har unga kvinnor större chans att överleva förlossningen. Från 30 år och uppåt ökar moderskapsdödligheten stadigt och når toppen för kvinnor på 45 år och därutöver.

De sämsta siffrorna visar Chile med 271,8 dödsfall på 100 000 födselar 1966. Efter Sverige topas listan av Danmark (19,2), Norge (25,4) och USA (29,1).

Svensk framgång för narkotikaförbud

Vid internationella narkotikakommissionens extra session som hölls i Genève den 12—30 januari i år, uppnåddes ur svensk synpunkt viktiga och sedan länge eftersträfvade framgångar. Sverige har upprepade gånger framfört krav om införande av sträng internationell kontroll av de farligaste centralstimulerande medlen, av typ amfetamin. Vid sessionens slut rådde nu fullständig enighet

om internationella kontrollföreskrifter för dessa ämnen och om ett utkast till en ny internationell överenskommelse.

Återstår att se hur villiga staterna är att ratificera denna överenskommelse. Tidigare erfarenheter ger ej anledning till överdriven optimism.

Hälsa och sommarsol under vintersemester

Den svenska rekonditionerings- och semesteranläggningen vid San Agustín på södra Gran Canaria är nu klar till omkring en tredjedel. En ungefär lika stor del blir färdigställd de närmaste månaderna och under nästa år blir hela området med dess centralanläggningar med grönområden, tennisbanor och swimmingpooler helt färdigt, skriver *Arbetsgivaren* (7/70) i en stort upplagd reklamartikel för anläggningen, där det ännu finns hus att köpa för företag med "spridd semester".

Det finns en speciell arbetsgrupp som drar upp riktlinjerna för verksamheten vid rekonditioneringsanläggningen. Den består av professorerna Olle Höök, Sahlgrenska sjukhuset, ordförande, Sven Forssman, Arbetsmedicinska institutet, Elias Bengtsson, Norrulls sjukhus, dr Sten Granath, Cellulosabolaget och chefen för SAF:s medicinska expertenhet, dr Nils Masreliez. Den gruppen besökte San Agustín i november och ställde sig mycket positiv till de möjligheter som anläggningen kommer att erbjuda. Båda imponerade det system för vattenförsörjning med rening, som ändrats så att inget avlopp längre går ut i havet utan i stället upp i bergen där slammet tas till vara som gödningsmedel.

De färdigbyggda delarna börjar visa sitt rätta ansikte när grönskan skjuter fart men andra delar av området är alltså fortfarande byggarbetsplats. I den omedelbara närheten finns — förutom poolerna, tennisbanorna och träningsbana för golf — naturligtvis havet där så småningom spanjorer-

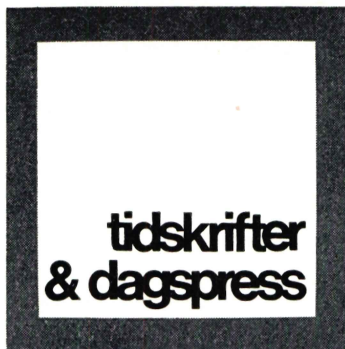
na skall bygga en yachthamn med möjlighet att hyra båtar. Fiskevattnen utanför är sällsynt rika. Vidare finns bergen för promenader och 2 à 3 km bort ligger en 18-håls golfbana.

Utredningar av intresse

Från departement och nämnder 7/70 hämtas detta utdrag ur den kronologiska förteckningen över tryckta utredningar som där presenteras. Medtagna är endast sådana SOU som kan anses särskilt intressanta för läsare av Socialmedicinsk tidskrift:

1969

33. Militära tjänstgöringsåldrar 21/69.
34. Medicinska och psykologiska aspekter på åldrande m.m. (Bilagedel till 33.) 21/69.
35. Bättre utbildning för handikappade. 20/69.
36. Läkemedelsindustrin. 20/69.
37. Utbildning för bibliotek, arkiv och informatik. 21/69.
38. Yttrandefrihetens gränser. 22/69.
44. Sexualkunskapen på grundskolans högstadium II. Lärarenkät. 2/70.
46. Läkemedelsförsörjning i samverkan. 24/69.
52. Narkotikaproblemet. Del III. Samordnande åtgärder. 2/70.
53. Narkotikaproblemet. Del IV. Socialmedicinska och kliniska undersökningar.
58. Rättssociologisk undersökning av skadeståndsrätten. 4/70.

Red. Sten Söderberg

Världens fattigaste rika

Med en så provokativ rubrik förser socialstyrelsens presschef, Bengt Janzon, en artikel om USA som han har berest från kust till kust. Om man räknar i *medelinkomst* är USA utan tvivel världens rikaste land men för den som åtskilliga gånger har varit där och bl.a. besökt så hemska fattiga områden som Appalachia är det ingen överraskning då Janzon konstaterar att det finns 26 miljoner fattiga i unionen. Räknar man *medianinkomst* räkar nog Sverige vara rikast i världen. En mindre procent medborgare befinner sig under fattigstrecket hos oss än i USA. Janzon skriver:

För en svensk besökare, som de senaste åren blivit "indoktrinerad" med samordningssträvandena mellan sjuk- och socialvård utgör den många gånger obefintliga koordinationen mellan delstaternas åtgärder en förbryllande upplevelse. Samordningen må vara en sak; de värsta olägenheterna skulle kunna bemästras med varierande federala styrinstrument. Betydligt allvarigare för den enskilde individen är spänvidden mellan de "sociala nivåerna" i skilda delstater.

Socialhjälpen får tjäna som exempel. Visserligen har antalet fattiga minskat kraftigt de senaste tio åren i takt med bruttonationalproduktens tillväxt, men 1967 fanns det fortfarande omkring 26 miljoner fattiga. Fattigbegreppet fastställdes året innan av USA:s

riksförsäkringsverk, *Social Security Administration*, till en minimiärsinkomst om 3.335 dollar (ca 16.500 svenska kronor) för en fyrapersonersfamilj. Men endast 20 procent av de fattiga 1965 fick socialhjälp — en hjälp som i stor utsträckning var en passiviserande hjälp eftersom 82 procent av de som fick socialhjälp var i lika stort behov av samhällsstöd efter som före de insatta ekonomiska stödåtgärderna. Socialhjälpssnormerna måste dessutom ha upplevts som djupt orättvisa på grund av de från stat till stat skiftande beloppen.

Orättvisorna kvarstår. Idag får t ex en fyrapersonersfamilj i New York 250 dollar per månad, i Ohio 115 dollar och i Mississippi 35 dollar. De fattiga är förvisso fattiga var de än bor, men det är ganska betecknande för situationen i USA att man i det fattiga, svarta Mississippi lämnar den lägsta "aiden", socialhjälp.

Barnens värld?

Som månadens citat anför FN-nytt:

"Det är ett tragiskt faktum att vid utgången av 1960-talet finns det fler undernärda och fler oskolade barn i världen än för tio år sedan.

Om inte det internationella samhället är berett att lämna ett mycket kraftigare stöd, kommer vi under de närmaste tio åren att se antalet försummade barn öka med miljoner — trots alla ansträngningar som görs av utvecklingsländerna, inklusive försöken i några av dem att hjeda befolkningstillväxten... Detta förhållande blir särskilt oroande om vi tar i betraktande att tre fjärdedelar av världens barn under 15 år — närmare en miljard barn — lever i utvecklingsländer". (Inledningsorden till FN-utredningen: "Trends in the Social Situation of Children")